

1977/80. *И - рн Ваг.*
ПО ПОВОД НА ДЕСЕТГОДИШНИНАТА ОТ СМЪРТТА НА ДИМИТЪР ДИМОВ

ОНЗИ МАДРИД НА "ОСЪДЕНИ ДУШИ"

В тъжните обстоятелства около последните мигове на писателя Димитър Димов мисля, че намирам следите на известен жизнен опит, който е съставлявал един от големите негови извори на вдъхновение. Испанските преживелици са представлявали толкова значителна част от живота му на творец, че минути преди мозъчният кръвоизлив да превърне в труп човек така богат на възможности, мисълта му отлетяла към Испания, където той е живял двадесет и две години преди това. В патетичното описание направено от Н.Янков, свидетел-очевидец на последната вечер на Димов, четем: "До мен достигаха откъслечни думи, по които долових, че Димов разказва нещо за Испания".

Няма съмнение - и в това мое убеждение се потвърждава сега като прелиствам томове на неопределеното издание на неговите Пълни съчинения / "Български писател" / - че ако първият голям източник на вдъхновение в живота му е била родната земя: в смътните дни след Първата световна война, около тридесетте години и установяването на социалистическия строй, вторият е престоят му в Испания, силен и обогатяващ стимул за творческите му способности.

Често в творчеството си Димов се позовава на Испания, особено в "Осъдени души", роман, в който, върху фона на испанската гражданска война, той описва сблъсъка между разрушителната страст на младата англичанка и гордостта и студенината на един йезуит-аристократ. В този роман е отразен събраният в Испания опит, намират израз всички впечатления, които авторът е натрупал по време на едногодишния си престой в Мадрид.

Наблюдателността е качество твърде съществено за писателя, но Димов - аз отбелязвам това с голямо удовлетворение - е успял да долови покрай натрапващите се на погледа типични неща и други, много по-изпльзващи се, които малцина посетители на нашата страна успяват да открият. Той дойде в Испания, която за него тогава не е била